

POSTANOWIENIE

6 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Dariusz Dończyk

na posiedzeniu niejawnym 6 listopada 2025 r. w Warszawie

w sprawie z wniosku M.W.

z udziałem G.R.

o podział majątku wspólnego,

na skutek skargi kasacyjnej M.W.

od postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie

z 11 października 2023 r., IX Ca 522/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. przyznaje adw. J.U. od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Lidzbarku Warmińskim kwotę 5 400 (pięć tysięcy czterysta) złotych, podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

Określone w art. 398⁴ § 2 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. wymaganie uzasadnienia w skardze kasacyjnej wniosku o przyjęcie jej do rozpoznania zostaje spełnione, jeśli skarżący wykaże, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Cel wymagania przewidzianego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być zatem osiągnięty jedynie przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym,

które – zgodnie z art. 398⁹ § 1 w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. – będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania. Na tych jedynie przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie w kwestii przyjęcia bądź odmowy przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

W skardze kasacyjnej wniesionej od postanowienia Sądu Okręgowego w Olsztynie z 11 października 2023 r., sygn. akt IX Ca 522/22, w części dotyczącej pkt I, co do oddalenia apelacji wnioskodawcy M.W. od postanowienia Sądu Rejonowego w Lidzbarku Warmińskim w przedmiocie podziału majątku wspólnego, pełnomocnik wnioskodawcy – adw. J.U., opierając ją na podstawie z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 49 § 1 k.p.c. poprzez niewyłączenie sędzi Sądu Okręgowego w Olsztynie X.Y., wobec której – według skarżącego – miało toczyć się równoległe postępowanie cywilne z jego powództwa, co miało rodzić wątpliwości co do jej bezstronności oraz naruszenie art. 53¹ § 2 w zw. art. 53¹ § 1 pkt 2 k.p.c. poprzez pozostawienie bez rozpoznania drugiego wniosku o wyłączenie, mimo że – jak twierdzi skarżący – zawierał on nowe okoliczności faktyczne, w tym wskazanie sygnatury sprawy, wysokości dochodzonego roszczenia oraz treści pozwu.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący oparł na przesłance określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., twierdząc, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne dotyczące wykładni art. 49 § 1 k.p.c. w zakresie przesłanek wyłączenia sędziego w sytuacji, w której strona wytoczyła przeciwko temu sędziemu powództwo cywilne, a sędzia – według skarżącego – powziął o tym wiadomość przed formalnym doręczeniem pozwu. Zdaniem skarżącego już sama świadomość istnienia takiego postępowania powinna prowadzić do obligatoryjnego wyłączenia sędziego z powodu uzasadnionej wątpliwości co do jego bezstronności.

Sąd Najwyższy zważył co następuje:

Przesłanka z art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c., zgodnie z ugruntowanym orzecnictwem Sądu Najwyższego, może być uznana za spełnioną wyłącznie wówczas, gdy skarga kasacyjna formułuje istotne zagadnienie prawne, którego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla rozwoju prawa, jednolitości orzecnictwa oraz

rozstrzygnięcia sprawy. Zagadnienie powinno być wyraźnie przedstawione, poparte wskazaniem możliwych, alternatywnych rozwiązań oraz wykazaniem, że nie zostało ono dotychczas rozstrzygnięte lub że istnieje potrzeba zmiany dotychczasowej wykładni (zob. np. postanowienia Sądu Najwyższego: z 18 września 2012 r., II CSK 180/12, z 2 grudnia 2014 r., II CSK 376/14 i z 24 sierpnia 2016 r., II CSK 94/16). Powinno ono także cechować się analogiczną wagą, jak pytanie prawne kierowane przez sąd drugiej instancji na podstawie art. 390 § 1 k.p.c., czyli dotyczyć poważnych wątpliwości, które nie dają się rozwikłać przy zastosowaniu powszechnie przyjętych reguł wykładni (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 23 stycznia 2014 r., I UK 361/13, z 14 września 2012 r., I UK 218/12, z 8 maja 2015 r., III CZP 16/15 oraz z 24 października 2012 r., I PK 129/12). Samo sformułowanie pytań nie jest wystarczające – niezbędna jest także ich analiza oraz przedstawienie rozbieżności występujących w orzecznictwie lub doktrynie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, 9 stycznia 2017 r., II CSK 423/16, z 16 maja 2018 r., II CSK 12/18, z 10 maja 2018 r., I CSK 798/17, z 26 kwietnia 2018 r., IV CSK 585/17, oraz z 8 kwietnia 2018 r., V CSK 577/17).

Postępowanie kasacyjne – poza sytuacją określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. – nie służy realizacji indywidualnego interesu strony, lecz ma na celu ochronę interesu publicznego poprzez zapewnienie jednolitości wykładni prawa oraz wkład w rozwój jurysprudencji. Na etapie przedsądu brak jest zatem podstaw do poszukiwania przesłanek przyjęcia skargi wyłącznie w treści zarzutów kasacyjnych. Obowiązek wykazania istnienia przesłanek określonych w art. 398⁹ § 1 k.p.c. spoczywa na stronie skarżącej i nie może być przedmiotem rekonstruowania przez Sąd Najwyższy (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147). W konsekwencji ocena spełnienia tych przesłanek ogranicza się do analizy argumentacji przedstawionej w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania. Ocena merytoryczna zarzutów skargi jest możliwa dopiero po jej przyjęciu do rozpoznania. Zagadnienie prawne sformułowane w skardze kasacyjnej może uzasadniać przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania tylko wtedy, gdy ma znaczenie dla rozstrzygnięcia o zasadności skargi kasacyjnej przy uwzględnieniu stanu faktycznego stanowiącego

podstawę rozstrzygnięcia zaskarżonego orzeczenia oraz stanowiska prawnego zajętego przez sąd drugiej instancji.

Przedstawione przez skarżącego zagadnienie prawne dotyczy – w jego ocenie – konieczności ustalenia, czy dla zastosowania art. 49 § 1 k.p.c. znaczenie ma sam fakt wytoczenia przez stronę powództwa cywilnego przeciwko sędziemu orzekającemu w sprawie oraz czy już samo powzięcie przez sędziego wiadomości o takim postępowaniu, niezależnie od formalnego doręczenia pozwu, może stanowić okoliczność wywołującą uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności. Skarżący zakłada, że świadomość istnienia równoległego postępowania, w którym sędzia miałby występować jako strona pozwana, prowadzi do powstania osobistego stosunku sędziego do strony i tym samym powinna skutkować jego wyłączeniem.

W niniejszej sprawie skarżący nie wykazał istnienia przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Przede wszystkim skarżący nie przedstawia żadnej argumentacji prawnej, która mogłaby świadczyć o istnieniu rzeczywistego zagadnienia prawnego. W istocie ogranicza się do opisanie własnych twierdzeń – jego zdaniem stanowiących problem prawny – nie popierając ich jakąkolwiek argumentacją osadzoną w orzecznictwie ani w poglądach doktryny, która mogłaby wskazywać, że rzeczywiście zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia przedstawionej kwestii. Odwołuje się jedynie do własnych twierdzeń dotyczących okoliczności, które nie znajdują potwierdzenia w materiale sprawy, oraz do subiektywnego przekonania, że sędzia powzięła wiedzę o rzekomo wytoczonym przeciwko niej powództwie przed jego formalnym doręczeniem, co – w jego ocenie – miałoby samo w sobie wywoływać wątpliwości co do jej bezstronności. Nie wskazuje przy tym żadnych rozbieżności w orzecznictwie, nie przedstawia analizy przepisów ani nie odwołuje się do poglądów doktryny, które mogłyby potwierdzać, że przedstawiona kwestia ma charakter rzeczywistego problemu interpretacyjnego lub że jest to zagadnienie nowe bądź nierozstrzygnięte. W rezultacie skarżący prezentuje jedynie własną ocenę sytuacji procesowej, co nie spełnia wymogów art. 398⁴ § 2 k.p.c.

Ponadto twierdzenia skarżącego nie znajdują żadnego oparcia w ustaleniach faktycznych. Sąd Okręgowy ustalił, że żaden pozew przeciwko sędziemu referentowi nie został jej doręczony, a w aktach sprawy brak jest jakiegokolwiek dokumentu potwierdzającego, że skarżący wytoczył powództwo przeciwko temu sędziemu. Pozwy, na które powołuje się skarżący, dotyczyły Skarbu Państwa – sądów, a nie sędziego osobiście, a skarżący nie wykazał, aby sędzia powzięła wiedzę o jakimkolwiek postępowaniu, w którym występowałaby jako strona. Zagadnienie prawne zostało więc oparte na twierdzeniach, które nie znajdują potwierdzenia w materiale dowodowym. Nie wykazano również, aby zaszyły jakiejkolwiek nowe okoliczności, które mogłyby uzasadniać ponowne badanie wniosku o wyłączenie.

Nie sposób również uznać, aby przedstawiona kwestia miała charakter abstrakcyjny. Skarżący nie formułuje zagadnienia prawnego w sposób ogólny, lecz opiera je wyłącznie na własnych twierdzeniach dotyczących okoliczności, które – w jego ocenie – miałyby podważać bezstronność sędziego. Tymczasem istotne zagadnienie prawne musi wykraczać poza jednostkową sprawę i dotyczyć problemu interpretacyjnego o znaczeniu systemowym. W niniejszej sprawie skarżący nie wykazał, aby taka sytuacja zachodziła.

Niezależnie od powyższego, kwestia wpływu wytoczenia powództwa przeciwko sędziemu na ocenę przesłanek z art. 49 § 1 k.p.c. została już wyjaśniona w orzecznictwie. Samo wytoczenie powództwa przeciwko sędziemu nie stanowi podstawy jego wyłączenia, a strona nie może kreować podstawy wyłączenia poprzez własne działania. Wyłączenie wymaga istnienia obiektywnych okoliczności, a nie subiektywnych odczuć strony ani hipotetycznych założeń co do powzięcia przez sędziego wiedzy o pozwie. Przyjęcie odmiennego stanowiska prowadziłoby do sytuacji, w której każda strona mogłaby doprowadzić do wyłączenia sędziego poprzez samo twierdzenie o zamiarze wytoczenia powództwa, co pozostawałoby w sprzeczności z celem art. 49 k.p.c. i prowadziłoby do paraliżu wymiaru sprawiedliwości.

W świetle powyższego skarżący nie wykazał, aby w sprawie występowało istotne zagadnienie prawne w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.

Wskazać należy również, że nie zachodzi też nieważność postępowania, którą Sąd Najwyższy bierze pod rozagę – w granicach zaskarżenia - z urzędu (art. 398¹³ § 1 k.p.c., w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

Z przytoczonych względów należało odmówić przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c., w zw. z art. 13 § 2 k.p.c.).

O przyznaniu adw. J.U. od Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego w Lidzbarku Warmińskim kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej wnioskodawcy z urzędu w postępowaniu kasacyjnym, obejmujących opłatę w kwocie 5400 zł podwyższoną o kwotę podatku od towarów i usług – na stosowny wniosek zawarty w skardze kasacyjnej – Sąd Najwyższy postanowił na podstawie § 8 pkt 7 i § 10 ust. 1 pkt 8 w zw. z § 16 ust. 4 pkt 2 i § 4 ust. 1 i 3 w zw. z § 24 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 14 maja 2024 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa albo jednostki samorządu terytorialnego kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz.U. z 2024 r., poz. 763).

Dariusz Dończyk

(A.G.)

[a.ł]